

Sundbybergs kommun
kommunstyrelsen@sundbyberg.se

2019-02-06
1 (21)
Dnr-2018:6550

Beslut

efter regelbunden kvalitetsgranskning vid
Ängskolan F-6 i Sundbybergs kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en kvalitetsgranskning på Ängskolan F-6 avseende verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer. En kvalitetsgranskning ska belysa hur väl skolorna klarar sitt uppdrag att ge varje elev förutsättningar att nå de nationella målen. Målen och riktlinjerna framgår framför allt av den läroplan och de kursplaner eller motsvarande styrdokument som gäller för utbildningen.

Lösanvisning

Skolinspektionen bedömer skolans arbetssätt inom fyra områden. På varje område bedöms om skolan uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar eller i låg utsträckning. Om en skola bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anger Skolinspektionen att utvecklingsarbeten behöver inledas och visar på vilka punkter. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs också av skolan. Om en skola bedöms uppfylla kriterierna i hög utsträckning begär inte Skolinspektionen motsvarande redovisning men lämnar framåtsyftande kommentarer.

Beslut:

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Ängskolan F-6 i följande utsträckning:

Rektors ledarskap

Rektorn leder och styr i flera delar skolans utveckling av undervisningen, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektorn genom tydligare ledning och organisering av det pedagogiska arbetet ser till att skolans arbets- och förhållningssätt är tydliga och tillämpas av personalen.

Undervisning

Undervisningen främjar i flera delar elevernas möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektorn ser till att lärarna möjliggör för eleverna att i högre grad vara delaktiga i planering och utvärdering av undervisningen.

Trygghet och studiero

Skolan arbetar i flera delar för att utbildningen ska präglas av trygghet och studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbete, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektorn tar ansvar för att utveckla skolans samlade arbete för att skapa och upprätthålla studiero.

Bedömning och betygssättning

Förutsättningar för att säkerställa likvärdigheten i bedömning och betyg ges i flera delar, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektorn utvecklar arbetet med att alla lärare på skolan ska ges förutsättningar att regelbundet föra samtal med andra lärare kring bedömning och betygssättning i syfte att verka för likvärdighet.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 30 augusti 2019 redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena.

Redogörelsen skickas via e-post, till erik.almqvist@skolinspektionen.se, eller per post till, Skolinspektionen, Box 23069, 104 35 STOCKHOLM. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2018:6550) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive område.

Rektors ledarskap

Författningsstöd

1 kap. 5 §, 2 kap. 9-10 och 34 §§, 4 kap. 4-7 §§ skollagen

Förordningen (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr 11), 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning, Skolans uppdrag, Varje skolas utveckling. 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.1

Normer och värden, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.6 Skolan och omvärlden, 2.8 Rektorns ansvar

Skolinspektionen bedömer följande: Rektorn leder och styr i flera delar skolans utveckling av undervisningen, men utvecklingsområden finns.

De sammanfattande skälen för bedömningen är att granskningen visar att rektorn följer upp elevernas kunskapsresultat och ställer dessa i relation till undervisningens kvalitet men att rektorn ger begränsad ledning i hur det pedagogiska arbetet ska bedrivas på skolan. Rektorn leder inte heller ett strategiskt jämställdhetsarbete.

Rektorn följer upp, analyserar och utvecklar verksamheten

Granskningen visar att rektorn följer upp hur väl verksamheten fungerar och sätter det i relation till undervisningens kvalitet. Skolledningen har ett strukturerat och långsiktigt arbete när det gäller att följa upp och analysera elevernas kunskapsresultat, trygghet och studiero. Rektorn och de biträdande rektorerna genomför uppföljning och analys av resultaten på olika sätt vid flera tillfällen under året och lärare involveras i arbetet, bland annat genom diskussioner i arbetslagen. Rektorn har ett brett underlag för att analysera skolenhetens kunskapsresultat och elevernas trygghet. Lärarna deltar i uppföljning och analys av skolans kunskapsresultat i mitten och i slutet av varje termin, men elevhälsan är inte delaktiga i uppföljning och analys av skolans kunskapsresultat på skolövergripande nivå. Lärarna, elevhälsan och rektorn ger vid intervjuer exempel på beslut om pedagogiska och personella prioriteringar som tagits för att öka elevernas trygghet och studiero samt höja elevernas måluppfyllelse. De nämner bland annat satsningar i vissa ämnen och årskurser samt skolans satsning på en gemensam lektionsstruktur samt den kommungemensamma satsningen Undervisningslyftet. Lärare ger även exempel på att skolan har satt in insatser för extra läsning med inom mellanstadiet utifrån identifierade behov. Av intervjuer med rektorn, elever, lärare och elevhälsa framgår att elevernas upplevelse av trygghet bland annat följs upp genom klassråd, elevråd, utvecklingssamtal, dialoger mellan elever och lärare samt trygghetsenkäter som genomförs i alla årskurser. Skolledningen analyserar detta underlag och beslutar om förebyggande trygghetsåtgärder som dokumenteras i skolans plan mot kränkande behandling. Rektorn har vidare följt upp värdegrundsarbetet och identifierat ett behov av att lärarna ska arbeta mer strukturerat med detta. Rektorn uppger att hennes beslut grundar sig på uppföljning, analys och diskussioner med lärare. Rektorn och de biträdande rektorerna följer upp hur ledningens beslut och undervisningen genomförs genom medarbetarsamtal med lärare, samtal med arbetslagens samordnare, enstaka lektionsbesök eller genom att de biträdande rektorerna tar del av lärarnas kollegiala diskussioner på möten eller genom protokoll. Rektorn följer upp förutsättningarna för verksamheten inom vissa

områden. Rektorn ger exempel på att ledningen genomför kartläggningar av olika personalsituationer ibland, till exempel hur fritidshemspersonalens hjälp till lärarna i klassrummen påverkas sedan de fått i uppdrag att ansvara för rastverksamheten. Av intervju med lärare för mellanstadiet framgår att rektorn frågar lärare om de har tillräckliga förutsättningar för att bedöma elevers kunskaper och att det förekommer att rektorn för enskilda samtal med lärare om detta.

Rektorn styr och leder inte ett strategiskt jämställdhetsarbete

Granskningen visar att rektorn ger en svag ledning och styrning kring frågor som rör skolans jämställdhetsarbete. Av granskningen framgår att det saknas gemensamma implementerade strategier för hur jämställdhet ska tas upp i undervisningen. I intervjuer berättar rektorn att hon inte har satt någon målbild för jämställdhetsarbetet och lärare berättar att det inte bedrivs ett strategiskt eller formaliserat arbete för jämställdhet. Lärare ger vid intervjuer exempel på hur de som enskilda lärare planerar för att eleverna ska få samma förutsättningar oavsett kön, men de uppger också att de inte har diskuterat jämställdhet med varandra för att få ett gemensamt förhållningssätt. Lärarna berättar även att deras arbete med jämställdhet i undervisningen inte följs upp, förutom att en lärare fått frågor i sitt medarbetarsamtal kopplat till jämställdhetsarbete. Enligt rektorn har en uppföljning utifrån ett jämställdhetsperspektiv påbörjats på skolan. Rektorn uppger att lärarna har fått beskriva hur de ska arbeta och att arbetet sedan ska följas upp på arbetslagsmöten och av ledningen. Fokus för det kommande arbetet ska enligt rektorn vara att arbeta med de förändringar som skett i läroplanen, med lärares medvetenhet om hur de behandlar pojkar och flickor med samt arbete mot kränkningar och sexuella trakasserier mot flickor. I jämställdhetsarbetet ska även tas in vad som kommit fram vid utvecklingssamtal samt elevenkäter. Rektorn och de biträdande rektorerna berättar att de har jämfört pojkars och flickors kunskapsresultat och identifierat vissa skillnader och orsaker till dessa. Rektorn beskriver dock inte någon specifik utvecklingsåtgärd kopplad till att utjämna resultaten. Åtgärder som genomförts hittills utifrån jämställdhetsarbetet har bland annat varit att eleverna fått gemensamma toaletter istället för pojk- och flicktoaletter enligt rektorn och lärarna. En biträdande rektor uppger i intervju att hon går igenom lågstadielärarnas planeringar med fokus på jämställdhet och rektorn uppger att lärarna från och med hösten 2018 ska få i uppdrag att analysera skillnader mellan pojkars och flickors resultat. Elever uppger i en intervju att pojkar och flickor behandlas lika av lärarna.

Rektorn ger svag ledning i hur det pedagogiska arbetet ska bedrivas

Granskningen visar att rektorn ger begränsad ledning i hur det pedagogiska arbetet ska bedrivas på skolan. Rektorn skapar inte tillräckliga förutsättningar för lärarna att

samverka och försäkrar sig inte heller om att lärandet i kollegiet ger avtryck i undervisningen. I intervju med lärare framgår att de har viss tid avsatt för kollegiala pedagogiska diskussioner och att det finns uppdrag från rektorn om vad mötena ska användas till. Lärarna uppger dock att vissa mötestillfällen ställs in och att mötestid går åt till andra frågor eller annat arbete. Lärare från såväl låg- som mellanstadiet ger också uttryck för att de behöver mer tid för pedagogiska diskussioner och i större utsträckning behöver diskutera pedagogiska frågor på den tid som faktiskt är avsatt för det. De biträdande rektorerna uppger att de följer upp att den avsatta tiden används till kollegiala diskussioner genom kontakt med arbetslagens samordnare, att lärare får i uppdrag att föra minnesanteckningar, och att de själva deltar i diskussioner på vissa kollegiala möten. En biträdande rektor uppger att lärarna är väldigt ambitiösa, men att en vanlig reflektion från lärarna är att de behöver mer tid. Alla lärare deltar på regelbundna möten om den kommungemensamma kompetensutvecklingsinsatsen Undervisningslyftet som upptar en del av den kollegiala mötestiden. Lärarna uppger att rektorn och de biträdande rektorerna inte är med och lyssnar vid Undervisningslyftets möten och att ledningen inte heller ska vara med på dessa möten om det inte fyller ett särskilt syfte. En lärare uppger att Undervisningslyftet inte bygger på skolans behov. Rektorn uppger i intervju att det tar en viss tid innan Undervisningslyftet kan ge avtryck i undervisningen men att utbildningsinsatsen upplevs som positiv. Utredningen visar även att rektorn inte i tillräcklig utsträckning tydliggör skolans arbets- och förhållningssätt och verkar för att de ska tillämpas likvärdigt. Skolan har visserligen skriftliga rutiner och planer som lärarna känner till, men Skolinspektionens utredning visar att lärarna inom flera områden saknar samsyn om hur de ska arbeta i praktiken. Lärare berättar att de inte har diskuterat fram en samsyn exempelvis om vad som ska anmälas som kränkande behandling, vad som är en acceptabel nivå av studiero och vad som är en lämplig respons vid ordningsstörningar. Speciallärare och lärare för mellanstadiet uppger i intervjuer att det delvis finns gemensamma förhållningssätt på skolan men att lärare är olika mycket intresserade av att arbeta enligt gemensamma arbetssätt. Rektorn uppger att ledningen genomför kartläggningar av olika personalsituationer ibland, till exempel hur samverkan mellan skolans och fritidshemmets personal fungerar. I samband med sådana kartläggningar kan rektorn få signaler om verksamheten och om hur lärare efterlever de gemensamma strukturerna. Granskningen visar även att ny eller obehörig personal inte alltid får en introduktion som möter deras behov av stöd. Enligt rektorn får nyanställda och obehöriga lärare introduktionssamtal som följs upp efter en tid, en mentor och skriftlig information och de kan få ytterligare stöd om de begär det. Enligt rektorn finns även rutiner för obehöriga lärares arbete med bedömning tillsammans med en behörig lärare. I intervjuer med lärare framkommer dock att alla nya lärare inte fått någon mentor direkt då de kom till skolan samt att några inte är

nöjda med informationen om det stöd de kan få och att de anser att introduktion för nya lärare är ett utvecklingsområde för skolan.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektorn genom tydligare ledning och organisering av det pedagogiska arbetet ser till att skolans arbets- och förhållningssätt är tydliga och tillämpas av personalen.

I granskningen av Ängskolan F-6 framkommer att skolans arbets- och förhållningssätt inte i tillräcklig utsträckning tydliggörs av rektorn. Granskningen visar visserligen att rektorn och de biträdande rektorerna ibland kontrollerar hur skolans förhållningssätt efterlevs inom vissa områden. Det framgår dock även att alla lärare inte följer gemensamma arbets- och förhållningssätt på ett likvärdigt sätt.

Av skollagen framgår att det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ska ledas och samordnas av en rektor och att rektorn beslutar om enhetens inre organisation. Rektorn ska särskilt verka för att utbildningen utvecklas.

Forskning visar att framgångsrika skolor kännetecknas av att det finns en funktionell organisering av lärarnas arbete där de kan samarbeta avseende undervisningen. Fungerande strukturer för ett sådant samarbete mellan lärare är en förutsättning. Rektorn behöver på ett medvetet sätt sätta samman forum för pedagogiska samtal mellan lärare. Rektor behöver även sätta upp och kommunicera tydliga mål och förväntningar med fokus på elevers lärande så att det är detta uppdrag som hamnar i fokus i lärarnas samarbete.¹

Skolinspektionen rekommenderar att rektorn på Ängskolan F-6 ser till att fortlöpande och med tydlighet kommunicera de arbets- och förhållningssätt som beslutas om och försäkra sig om att dessa tillämpas av personalen. Det behöver vara tydligt för alla lärare och all annan skolpersonal vilka arbets- och förhållningssätt som finns samt hur skolan arbetar i olika avseenden. Det är också viktigt att rektorn ser till att olika team

¹ Höög, J. & Johansson, O. (red.) (2014) Framgångsrika skolor – mer om struktur, kultur och ledarskap, Lund: Studentlitteratur.

och funktioner (exempelvis arbets- och ämneslag samt elevhälsa), har tydliga ansvar, roller och mandat, och att de samspelar med varandra för att främja undervisningen och elevernas lärande och utveckling.

Undervisning

Författningsstöd

1 kap. 4 §, 3 kap. 3 och 5a §§, 4 kap. 9 § skollagen

5 kap. 2 § skolförordningen (2011:185)

Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.6 Skolan och omvärlden 5. Kursplaner med kunskapskrav

Skolinspektionen bedömer följande: Undervisningen främjar i flera delar elevernas möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden, men utvecklingsområden finns.

De sammanfattande skälen för bedömningen är att granskningen visar att undervisningen är varierad, strukturerad och innehåller ett aktivt lärarstöd. Vidare visar granskningen att undervisningens innehåll och arbetssätt är anpassade till aktuell elevgrupp och elevernas individuella förutsättningar och att det förekommer naturliga inslag som stärker elevernas självförtroende och motivation att lära. Undervisningen ger också elever möjligheter att reflektera över och vara delaktiga i sitt lärande. Elevernas delaktighet i planeringen och utvärderingen av undervisningen är dock begränsad.

Undervisningen är målfokuserad, varierad och innehåller ett aktivt lärarstöd

Granskningen visar att undervisningen på Ängskolan F-6 präglas av variation och växling mellan olika arbetssätt och arbetsformer. Av intervjuer med elever och lärare samt lektionsobservationer framgår att det vid lektionerna finns en balans mellan lärarledda genomgångar, grupparbete och enskilt arbete. Vidare framgår att lärare varierar med moment som exempelvis filmvisning, arbete med datorer, tankekartor, dramatisering och diskussioner. Granskningen visar vidare att elever på de flesta av de observerade lektionerna ges ett stöd att förstå uppgiften, komma igång med arbetet och bibehålla sitt engagemang i skolarbetet. Exempelvis förekommer att lärarna ställer frågor om vad eleverna redan vet och frågor för att kontrollera att eleverna förstår under genomgången. Vidare framgår av observationer och intervjuer med elever att lärarna går runt i klassrummet för att hjälpa elever att komma igång eller komma vidare i arbetet då elever arbetar enskilt eller i grupp. Bland de observerade lektionerna förekommer dock även lektioner där lärare inte hinner med att stödja alla

elever så att de kommer igång eller bibehåller sitt engagemang genom hela lektionen. Granskningen visar att lärarna planerar undervisningen med utgångspunkt i läroplanen och kursplanerna och att syftet med undervisningen överensstämmer med de nationella målen. Skolan har en gemensam beslutad lektionsstruktur som bland annat omfattar att lärarna ska ha tydlig start och avslut på skoldagen och lektionerna, de ska skriva lektionens mål och syfte på tavlan och de ska ha korta och varierade genomgångar. Lektionerna som Skolinspektionen observerat har en tydlig inledning där lektionens innehåll och syfte presenteras. I intervjuer med elever säger några att det är tydligt vilka kunskapskrav som ska nås, men flera elever säger också att det inte är tydligt i alla ämnen vilken nytta eleverna ska ha av kunskaperna i framtiden. Skolinspektionen observerar några lektioner som innehåller korta avslutningar utan sammanfattning av lektionsinnehållet eller återkoppling till lektionens syfte. Av intervjuer med lärare och speciallärare framgår att lärarna i varierande grad följer den beslutade gemensamma lektionsstrukturen på skolan. Skolan arbetar dock aktivt för att strukturen ska implementeras genom att speciallärarna observerar lektioner och tar upp strukturfrågor med lärare i enskilda återkopplingar eller diskussioner på arbetslagsmöten.

Undervisningen stimulerar och utmanar eleverna utifrån deras behov och förutsättningar

Granskningen visar att undervisningen innehåller naturliga inslag som stärker elevernas självförtroende och motivation att lära. I intervjuer med lärarna framgår bland annat att lärarna förväntar sig att alla elever ska lyckas och att de arbetar för att eleverna ska känna att alla kan göra sitt bästa och lyckas. Lärare berättar även att de arbetar för att skapa tillåtande klimat där elever får uttrycka sig som de vill och där elever får prova och misslyckas, men också får möjlighet att träna så att de lyckas. Exempelvis låter lärare eleverna börja med enkla uppgifter som alla elever kan lyckas med för att sedan fortsätta med uppgifter av olika svårighetsgrad. Flera lärare beskriver att de ger snabb och positiv muntlig respons till eleverna i det dagliga arbetet och detta bekräftas av Skolinspektionens lektionsobservationer. I intervjuer beskriver också lärare och speciallärare att de hjälps åt med att ta reda på varför vissa elever inte tror på sig själva och att hjälpa dessa elever. Elever ger också exempel på att lärare kan låta en elev försöka lösa en uppgift själv fast med lärarens stöd, och att lärare uppmuntrar elever att tro på sig själva. I Skolinspektionens enkät till elever i årskurs 5, som genomfördes under hösten 2017, svarar 93 procent av eleverna på Ängskolan F-6 att det stämmer ganska bra eller helt och hållet att de kan nå kunskapskraven i skolan om de försöker.

Granskningen visar att undervisningens innehåll och arbetssätt är anpassat till aktuell elevgrupp och till elevernas individuella förutsättningar. De biträdande rektorerna

berättar i intervju att de arbetat med att få lärare att planera för flera nivåer i undervisningen. Några lärare beskriver också i intervju att de skapar uppgifter som kan besvaras på olika nivåer som ger ambitiösa elever möjlighet att utveckla sina svar. Vidare berättar elever att det i vissa ämnen finns läromedel i olika svårighetsgrader, till exempel att klassen använder läseböcker med samma berättelser på tre olika nivåer. Elever från några årskurser och lärare i några ämnen berättar också om att elever som blir färdiga snabbt kan få svårare och mer utmanande uppgifter. Några elever berättar dock att de i vissa ämnen bara får arbeta mer med samma sorts uppgifter i samma svårighetsgrad, eller att de kan få arbeta ikapp i ett annat ämne där de ligger efter. De biträdande rektorerna säger dock att det inte är meningen att elever ska arbeta vidare i ett annat ämne då de är klara med vad som ska göras i ett ämne. En biträdande rektor beskriver att lärarna under föregående läsår arbetat med att lägga in flera nivåer i sin grundplanering av undervisningen. De biträdande rektorerna beskriver också att de följer upp om lärare erbjuder flera nivåer i sin undervisning. Vidare visar granskningen att elever i behov av det ges extra anpassningar. Elever har exempelvis möjlighet att få inläsningstjänst och datorstöd, stöd från speciallärare i klassrummet eller i anpassade lokaler och skolans speciallärare stöttar lärarna i hur hjälpmedel ska användas och extra anpassningar utformas. Speciallärarna utformar även individuella hjälpprogram för elever och hjälper elever att träna i eller utanför klassrummet. Speciallärarna berättar också i intervju att de observerar undervisning i klassrum för att bedöma elevers stödbehov och för att se att anpassningar, extra anpassningar och särskilt stöd som genomförs i undervisningen fungerar för eleverna.

Eleverna får strategier för sitt lärande och möjlighet att reflektera över sitt lärande
Granskningen visar att undervisningen ger möjligheter för elever att få strategier för sitt lärande och möjlighet att reflektera över sitt lärande. Lärarna ger i intervjuer exempel på att elever får göra självvärderingar som läraren sedan använder i planering av undervisningen. Exempelvis förekommer att lärare frågar vad eleverna lärt sig under dagen och låter dem utvärdera vad de kan, vad de önskar lära sig och vad de lärt sig och att lärare låter eleverna testa sina kunskaper före och efter att de arbetat med ett område för att de ska få syn på vad de lärt sig. Några elever beskriver i intervju att de får sätta egna mål och utvärdera dem i loggböcker och att de får bedöma om de klarat sina mål bland annat vid utvecklingssamtal. Skolinspektionen ser också exempel på att elever utvärderar i loggböcker vid en lektionsobservation. Lärare uppger vidare att eleverna får lära sig olika strategier för bland annat problemlösning och läsande. Några elever berättar också att de får lära sig bra strategier för studieteknik, bland annat att arbeta med tankekartor.

Elevernas delaktighet i planeringen och utvärderingen av undervisningen är begränsad

Granskningen visar att lärare inte låter elever vara delaktiga i planering och utvärdering av undervisningen i alla ämnen. Elever från en klass uppger i intervju att de i vissa ämnen får möjlighet att välja vad inom ett område som de ska arbeta med. Av intervjuer med elever och lärare kommer det även fram att elever ibland kan få påverka om de ska arbeta enskilt, i par eller grupp och att de kan få påverka hur de ska redovisa sina kunskaper. Lärar- och elevintervjuer visar dock att det finns några lärare som låter elever utvärdera undervisningen och andra lärare som inte gör det. Elevintervjuerna visar att några elever får göra snabba utvärderingar genom att visa tumme upp eller tumme ned, några kan få tala om vad som fungerar och inte fungerar på klassråd eller mentorstid och elever från en klass får skriva ned vad de vill ändra i undervisningen i några ämnen. Lärare berättar vidare i intervju att elever exempelvis kan få utvärdera på utvecklingssamtal eller i samband med att de testat nya arbetssätt. I intervjuer med elever och lärare framgår dock även att det finns lärare som inte låter elever utvärdera undervisningen. Rektorn uppger att skolan inte har någon given mall eller strategi för hur undervisning ska utvärderas och att skolan ska utveckla detta inom ramen för Undervisningslyftet. De biträdande rektorerna ger exempel på att elever kan få utvärdera efter särskilda moment i undervisningen och samband med utvecklingssamtal, klassråd och terminsutvärderingar och en biträdande rektor säger att hen har visat lärarna hur man kan arbeta med Exit tickets.²

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektorn ser till att lärarna möjliggör för eleverna att i högre grad vara delaktiga i planering och utvärdering av undervisningen.

Skolinspektionens granskning visar att det finns skillnader i vilken utsträckning lärarna möjliggör för eleverna att vara delaktiga i planeringen och utvärderingen av undervisningen.

² Exit tickets är en metod för snabb utvärdering av undervisningen genom att ge frågor som elever besvarar vid lektionens slut.

Enligt läroplanen ska eleverna ges inflytande över utbildningen. Detta innebär bland annat att läraren ska svara för att alla elever får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll samt se till att detta inflytande ökar med stigande ålder och mognad. Av Skolinspektionens rapport "Att skapa förutsättningar för delaktighet i undervisningen" framgår exempel på att lärare som utformar undervisningen så att eleverna ges möjlighet att ha ett reellt inflytande involverar eleverna i undervisningens alla olika delar och skeden. Det betyder att elevers åsikter efterfrågas redan på planeringsstadiet. Lärare som arbetar aktivt för att stärka elevers autonomi säger att de introducerar för eleverna vad det är som de ska lära sig med utgångspunkt i kursplanen och sedan tillsammans med eleverna utformar hur detta ska gå till. Lärare som ger elever goda förutsättningar att utöva sin autonomi ger också exempel på hur de kontinuerligt utvärderar undervisningen. I det ingår att ställa frågor om hur elever tycker att de har fungerat med olika arbetssätt och arbetsformer.³

För att utveckla arbetet med att göra eleverna delaktiga i planeringen och undervisningen rekommenderar Skolinspektionen att lärarna i planeringen av undervisningen i högre grad låter eleverna vara delaktiga. Detta kan ske genom att lärarna tillsammans med eleverna resonerar kring vad det centrala innehållet i detalj ska fokusera på inom respektive ämne. Vilka arbetsformer som bäst lämpar sig för att utveckla dessa kunskaper och hur det ska redovisas är också viktiga aspekter att låta eleverna få resonera kring. När läraren utvärderar undervisningen är det väsentligt att läraren kontinuerligt inhämtar elevernas synpunkter på hur undervisningen genomförs med avseende på innehåll, arbetsformer och arbetssätt. Att ge eleverna möjlighet att tänka och reflektera över undervisningens kvalitet är av vikt för att läraren ska kunna få ett underlag för att utveckla undervisningen. Dessa utvärderingar bör göras kontinuerligt under terminens gång i alla ämnen.

³ Skolinspektionen 2018, Att skapa förutsättningar för delaktighet i undervisningen s. 41.

Trygghet och studiero

Författningsstöd

3 kap. 3 §, 5 kap. 3 och 5 §§, 6 kap. 6-7 §§ skollagen

Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Grundläggande värden, Förståelse och medmänsklighet, 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande

Skolinspektionen bedömer följande: Skolan arbetar i flera delar för att utbildningen ska präglas av trygghet och studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbete, men utvecklingsområden finns.

De sammanfattande skälen för bedömningen är att granskningen visar att skolan i begränsad utsträckning arbetar samlat för att skapa studiero, men att skolan bedriver ett aktivt arbete för att skapa trygghet.

Skolan bedriver i begränsad utsträckning ett samlat arbete för att skapa studiero

Granskningen visar att skolan i begränsad utsträckning arbetar samlat för att skapa en skolmiljö som präglas av studiero. Av granskningen framgår att det påbörjats ett arbete för gemensamma strategier och arbetssätt för att skapa studiero, men att rektorn inte har säkerställt att det ger avtryck i alla lärares undervisning. Vid intervjuer med lärare framkommer att skolledningen bland annat tagit fram en lektionsstruktur inom ramen för arbetet med studiero, men att lärarna i praktiken inte alltid arbetar utifrån de strategier och förhållningssätt som kommunicerats av skolledningen. Lärare från mellanstadiet uppger att de har diskuterat skolans beslutade lektionsstruktur och talat om strategier för studiero. De uppger vidare att de har diskuterat gemensamma förhållningsregler, men att det ändå är upp till varje lärare att följa reglerna och att alla inte följer det som de kommit överens om. Lärarna har till exempel olika toleransnivåer och olika syn på när elever ska visas ut från lektion eller när elevers vårdnadshavare ska kontaktas. Lärare från lågstadiet uppger att skolans lektionsstruktur ses som en rekommendation från ledningen som de inte diskuterat närmare. I intervju med lärare från lågstadiet framkommer vidare att det är upp till varje lärare för sig att hitta strategier och arbetssätt för att upprätthålla studiero.

Granskningen visar att lärare använder olika strategier för att skapa och återställa studiero, men att det varierar hur effektivt dessa strategier fungerar. Genom intervjuer med lärare och elever samt lektionsobservationer kommer det fram att lärare har flera olika strategier som olika lärare använder för att komma tillrätta med störande moment på lektioner, bland annat v-tecken, tillsägningar eller handklappningar. Av intervjuer med elever samt lektionsobservationer framgår dock

att alla lärare inte alltid lyckas återskapa studiero genom sina strategier och åtgärder. Det framgår också av granskningen att vissa lärare uttrycker förväntningar på elevernas beteende genom att ge tillsägningar eller positiv feedback samt att vissa lärare låter eleverna utvärdera sin studiero kontinuerligt. Alla elever som intervjuas berättar att deras klasser har ordningsregler som klassen beslutat om, och att eleverna med undantag för någon klass har varit delaktiga i att utforma reglerna. Eleverna berättar också att de pratar om hur de ska vara mot varandra på lektioner. Det framgår vidare att det varierar hur väl reglerna följs, några elever från lågstadiet ger exempel på klasser där ordningsreglerna bara följs ibland av eleverna men de säger samtidigt att lärarna är bra på att se till att reglerna följs.

Skolan bedriver ett aktivt arbete för att skapa trygghet för eleverna

Granskningen visar att skolan bedriver ett aktivt arbete för att skapa trygghet för eleverna. Av intervjuer med rektorn, elever, lärare och elevhälsa framgår att elevernas upplevelse av trygghet bland annat följs upp genom klassråd, elevråd, utvecklingssamtal, dialoger mellan elever och lärare samt trygghetsenkäter och inventering av otrygga platser som genomförs i alla årskurser. Skolledningen analyserar detta underlag och beslutar om förebyggande trygghetsåtgärder på skolnivå som dokumenteras i skolans plan mot kränkande behandling samt riktade åtgärder på klassrumsnivå. Rektorn berättar att skolans plan mot kränkande behandling går igenom med personalen på en arbetsplatsträff. Rektorn och lärarna nämner vid intervju att skolan bland annat i förebyggande och trygghetsskapande syfte har startat rastaktiviteter för eleverna och skaffat draperier som satts in i duschrummen. Lärare på mellanstadiet berättar i intervju att lärarna för en dialog och hjälps åt om hur de kan stärka elevers trygghet och hjälpa vissa elever på raster. De biträdande rektorerna berättar bland annat i intervju att lågstadiets lärare arbetat med "stopp min kropp" och livskunskap i värdegrundsarbetet, och att mellanstadiets lärare har fått i uppdrag att arbeta strukturerat genom värdegrundsarbete för att förebygga sexuella trakasserier. I intervjuer med elever kommer det fram att de görs delaktiga i trygghetsarbetet genom att de får prata i undervisningen om hur de ska vara mot varandra och genom att de får vara med och utforma ordningsregler för sina klasser. Eleverna uppger även att det alltid finns någon vuxen som de kan tala med vid behov.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektorn tar ansvar för att utveckla skolans samlade arbete för att skapa och upprätthålla studiero.

Granskningen visar att rektorn behöver utveckla skolans samlade arbete för att skapa studiero. Av granskningen framkommer att lärarna inte har en samsyn angående vad som är en acceptabel nivå av studiero och att det saknas gemensamma arbets- och förhållningssätt för att skapa och upprätthålla studiero som tillämpas av alla lärare.

Av skollagen framgår att utbildningen ska utformas på ett sådant sätt att eleverna tillförsäkras en skolmiljö som präglas av studiero. Av Skolinspektionens rapport Skolans arbete för att säkerställa studiero – det räcker inte att det är lugnt, eleverna måste lära sig något också, framgår att undervisningens genomförande är lärarnas ansvar samtidigt som rektorn har att säkerställa den pedagogiska utvecklingen och en god lärandemiljö på skolan. Lärandemiljö och studiero är områden som systematiskt behöver utvärderas och rektorn behöver på individ- och gruppnivå systematiskt ta reda på hur eleverna upplever lärandemiljön och studieron i olika ämnen och för olika lärare. En analys av sådan information behöver göras utifrån att de problem som upptäcks i första hand inte ska betraktas som elevrelaterade utan sättas i ett organisations- och undervisningsperspektiv. Lika viktigt som att rektorn tar ansvar för att åtgärder vidtas är att läraren inte lämnas ensam med att lösa problemen med studiero i sin undervisning. Viktiga aktörer i detta arbete är, förutom rektorn, elevhälsans samlade kompetens men också övriga lärare, inklusive förstelärare. I rektors ansvar ingår att säkerställa att skolans processer, överenskommelser och rutiner är tydliga för lärarna och att det finns väl fungerande forum för lärarna att diskutera och komma överens om viktiga gemensamma strategier och förhållningssätt. För rektor är lärarnas upplevelse av hur detta fungerar en viktig utgångspunkt för reflektion och omprövning. Det handlar ytterst om att fånga och förstå den skolkultur som råder.⁴

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn inleder ett arbete med att säkerställa att rutiner och arbetsprocesser tydliggörs för lärarna så att de kan komma överens om och diskutera gemensamma strategier och förhållningssätt avseende studieron.

⁴ Skolinspektionen (2016), Skolans arbete för att säkerställa studiero – det räcker inte att det är lugnt, eleverna måste lära sig något också, s. 18.

Bedömning och betygssättning

Författningsstöd

1 kap. 9 §, 3 kap. 14 §, 10 kap. 20 a § skollagen

9 kap. 20 och 22 b §§ skolförordningen

Lgr 11, 2.2 Kunskaper, 2.7 Bedömning och betyg

Skolinspektionen bedömer följande: Förutsättningar för att säkerställa likvärdigheten i bedömning och betyg ges i flera delar, men utvecklingsområden finns.

De sammanfattande skälen för bedömningen är att granskningen visar att rektorn följer upp och analyserar avvikelser i lärarnas bedömning och betygssättning i syfte att upptäcka om det sker en likvärdig bedömning, men att rektorn ger lärarna begränsade förutsättningar att kunna samverka gällande kvalitetssäkring av bedömning och betyg.

Rektorn följer upp och analyserar lärarnas arbete med bedömning och betygssättning i syfte att upptäcka om det sker en likvärdig bedömning

Granskningen visar att rektorn analyserar lärarnas arbete med bedömning och betygssättning i syfte att upptäcka om det sker en likvärdig bedömning och betygssättning på skolan. Rektorn följer upp och analyserar eventuella skillnader i omdömen och betyg samt skillnader mellan resultat på nationella prov och betyg. Rektorn och de biträdande rektorerna uppger i intervju att de följer upp att lärare i alla årskurser dokumenterar bedömningar digitalt, för att det ska finnas underlag för analys och för jämförelser bakåt i tiden. Lärarna gör kontinuerliga bedömningar som dokumenteras digitalt i alla årskurser enligt Skolverkets omdömesblankett med betygsstegen E, C och A och rektorn uppger att hon tar del av underlaget varje månad. Rektorn uppger att skolledningen har analyserat och bedömt att det inte finns stora avvikelser mellan terminsbetyg och nationella prov. Av intervju med lärare för mellanstadiet framgår att rektorn frågar lärare om de har tillräckliga förutsättningar för att bedöma elevers kunskaper och att det förekommer att rektorn för enskilda samtal med lärare om detta. Rektorn säger att hon känner sig trygg i att lärarna har förutsättningar att göra likvärdiga och allsidiga bedömningar.

Rektorn ger i begränsad utsträckning lärarna förutsättningar för kunna samverka gällande kvalitetssäkring av bedömning och betyg

Skolinspektionens granskning visar att lärarna inte ges tillräckliga förutsättningar för att kvalitetssäkra sin egen bedömning och betygssättning. Rektorn beskriver att hon uppmanar lärarna att använda nationella prov och att ta del av Skolverkets bedömningsstöd i alla ämnen för att de ska utveckla sin bedömarkompetens. Av intervjuer med lärarna och rektorn framgår att det finns tid avsatt på skolan som

används för att lärarna ska sambedöma och diskutera bedömningar av nationella prov. De biträdande rektorerna uppger att de är med när lärarna diskuterar bedömning av nationella prov. På mellanstadiet är även de lärare som inte sätter betyg med vid bedömningsarbetet kring de nationella proven. Lärarna och de biträdande rektorerna berättar i intervjuer att det även finns tid avsatt då lärare ska arbeta med att dokumentera bedömningar digitalt. Rektorn uppger i intervju att lärarna även har i uppdrag att diskutera bedömningar i alla ämnen på denna avsatta tid. I intervjuer med lärare kommer det dock fram att denna tid ofta går åt till andra frågor än att diskutera bedömningar. Lärarna ger i intervjuer exempel på att de på eget initiativ kan ta stöd i arbetet med bedömning från skolans speciallärare, från kollegor samt från de biträdande rektorerna vid behov. Rektorn uppger att det just nu inte sker några ämneskonferenser eller någon sambedömning tillsammans med andra skolor, men att Ängskolan F-6 försökt få igång ett sådant samarbete.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektorn utvecklar arbete med att alla lärare på skolan ska ges förutsättningar att regelbundet föra samtal med andra lärare kring bedömning och betygssättning i syfte att verka för likvärdighet.

Skolinspektionens granskning visar att rektorn behöver utveckla lärarnas arbete med att kvalitetssäkra sina egna bedömningar och betygssättningar. Granskningen visar att rektorn ger vissa men inte tillräckliga förutsättningar för att lärarna regelbundet ska kunna samverka med varandra när de gör sina bedömningar av elevernas måluppfyllelse i samtliga ämnen och årskurser. Även om lärarna ges vissa förutsättningar att kvalitetssäkra sina omdömen vid möten så visar granskningen att det är upp till enskilda lärare om sådana diskussioner kommer till stånd och att rektorn inte säkerställer att lärarna använder mötestiden till att diskutera bedömningar.

Enligt Skolverkets allmänna råd om betyg och betygssättning har rektorn en betydelsefull roll för att underlätta lärares arbete med rättvisande och likvärdiga betyg. Lärare behöver få tid och möjlighet att tillsammans med kollegor diskutera hur de allsidigt kan utvärdera elevernas kunskaper vid betygssättningen, hur de kan utforma ändamålsenliga bedömningssituationer och hur de kan bedöma olika

elevprestationer.⁵ Bedömning och betygssättning är en komplex praktik och kräver att lärare inte lämnas ensamma i arbetet. Det är viktigt att lärare ges förutsättningar att kvalitetssäkra sin betygssättning, dels i relation till de nationella styrdokument, dels med varandra.⁶

Skolinspektionen rekommenderar att rektorn ser till att personalen använder flera olika metoder för att kvalitetssäkra sina omdömen och betyg och att de får förutsättningar för detta. Lärare behöver ges möjlighet att diskutera och analysera hur de bedömer elevernas kunskaper i förhållande till kunskapskraven. Lärare behöver ges möjlighet att samverka såväl med varandra på skolan som med lärare på andra skolor. Att diskutera bedömning och betygssättning med andra professionella bidrar till att bedömningen blir mer tillförlitlig och inte låter sig påverkas av till exempel lokala "traditioner" eller bedömningskulturer. Rektors ansvar är att se till att samverkan kring bedömningsfrågor kommer till stånd samt att den utgår från kursplanernas krav, forskning och beprövad erfarenhet. Det kan rektorn exempelvis göra genom att utforma tydliga mötesstrukturer för bedömningsmöten där också skolledningen deltar och följa upp detta arbete för att kunna se om det behöver utvecklas i någon del eller om lärare behöver stöd i form av kompetensutvecklingsinsatser.

På Skolinspektionens vägnar

X Malin Norell

Beslutsfattare
Signerat av: Malin Norell

X Erik Almqvist

Föredragande
Signerat av: Erik Almqvist

I handläggningen av ärendet har även utredarna Sara Afifi och Mari Isacson medverkat.

⁵ Skolverket (2018), Betyg och betygssättning, s.22, Skolverkets allmänna råd.

⁶ Skolverket (2016) Betygsskalan och betygen B och D, Stödmaterial, Reviderad version, Stockholm: Fritzes.

Bilaga 1: Underlag för bedömning regelbunden kvalitetsgranskning

Vid granskningsbesöket inhämtas information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Värderingarna i detta beslut grundar sig på:

- 7 lektionsobservationer
- 3 gruppintervjuer med elever
- 2 gruppintervjuer med lärare
- En gruppintervju med skolans elevhälsa
- En intervju med specialpedagoger för mellanstadiet
- En intervju med rektorn och två biträdande rektorer.
- Dokumentstudier. Dels de dokument som begärts in från huvudmannen och skolan samt den officiella statistik som finns att tillgå om den aktuella skolan.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens protokoll från besöket för faktakontroll.

Som underlag för bedömningarna har Skolinspektionens utredare använt sig av bedömningsunderlag, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet. Bedömningsunderlagen beskriver de områden som utredarna ska värdera vid besök på skolenheter. Bedömningsunderlagen är uppdelade i bedömningsområden. Respektive bedömningsområde är sedan nedbrutet till ett antal indikatorer Dessa indikatorer beskriver mer i detalj vad som ska utredas, för att identifiera var skolans styrkor respektive förbättringsområden finns.

Bedömningsområden

Inom respektive område granskas följande delar:

Bedömningsområde 1: I vilken utsträckning leder rektorns lärarnas utveckling av undervisningen och verkar för elevernas lika rätt till en god utbildning oavsett könstillhörighet? Inom detta område granskas hur rektor arbetar med uppföljning och analys, hur skolans arbete med jämställdhet bedrivs, samt hur rektorn leder och organiserar skolans arbete.

Bedömningsområde 2: I vilken utsträckning får eleverna en undervisning som främjar deras möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden? I detta område granskas om undervisningen är målfokuserad, varierad och innehåller aktivt lärarstöd, om eleverna stimuleras och utmanas i undervisningen utifrån sina behov och förutsättningar, samt om eleverna görs delaktiga i undervisningen och i sitt eget lärande.

Bedömningsområde 3: I vilken utsträckning präglas utbildningen av trygghet och studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbete? I detta område granskas hur skolan arbetar för att skapa en lugn och trygg miljö där det råder studiero.

Bedömningsområde 4: I vilken utsträckning ges lärarna förutsättningar att säkerställa likvärdighet vid bedömning och betygssättning? I detta område granskas hur skolan arbetar med diskussion, analys och kvalitetssäkring i arbetet med omdömen och betyg.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:
www.skolinspektionen.se

Bilaga 2: Bakgrundsuppgifter om verksamheten

Skolinspektionen besökte skolenheten mellan den 26 september 2018 och den 15 oktober 2018. Besöket genomfördes av Erik Almqvist och Mari Isacson.

Ängskolan F-6 i Sundbybergs kommun är en grundskola med förskoleklass och årskurserna 1-6 samt fritidshem. Vid tiden för Skolinspektionens besök går 618 elever på skolan. Skolan leds av en rektor, som till sin hjälp har två biträdande rektorer.